

Handlingsplan psykososialt barnehagemiljø

Barns rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø

Innledning	2
Læringsverkstedet Humlehaugen DoReMi barnehage legger vi vekt på at Aktivitetsplikt	2
Barnehagen skal sørge for at barna har det trygt og godt	3
Alle ansatte i barnehagen har en plikt til å følge med	3
Hvordan oppdage at et barn ikke har det bra	4
Når ansatte mobber	4
Ansatte har en plikt til å gripe inn	4
Barnehagen må lage en plan	4
Taushetsplikt og behandling av personopplysninger	5
Definisjon av erting, konflikt, utestengelse og mobbing	5
Forebygging	5
Forskjellige modeller, metoder og observasjoner	7
Samarbeid mellom barnehage og hjem	8
Foreldrebidrag	8
Skjemaer	9

Innledning

Mellom åtte og tolv prosent av barnehagebarna opplever jevnlig utestenging fra lek eller ulike former for krenkelser. Stortinget har vedtatt høsten 2020 egne bestemmelser i barnehageloven kapittel VIII § 41, 42, 43. Om barns rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø som vil gjelde fra 1. januar 2021.

Endringene i barnehageloven krever at barnehagene jobber systematisk for å forebygge utestengning og mobbing, og at de skaper et godt miljø der barna trives og er sosialt inkludert. Rammepplanen stiller allerede krav om dette, nå blir forpliktelsen tatt inn i loven. Det skal sikre at alle barn, uavhengig av hvilken barnehage de går i, får hjelp av voksne til å ta godt vare på hverandre.

Barnehagen forpliktes til å ha nulltoleranse mot krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Det avgjørende er om barnet som blir utsatt kan oppleve det som nedverdiggende eller integritetskrenkende. Utestengingen må i denne sammenhengen som hovedregel være systematisk. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn utsettes for slike krenkelser.

I Læringsverkstedet Humlehaugen DoReMi barnehage legger vi vekt på at:

- det arbeides kontinuerlig, langvarig og systematisk med å tilrettelegge for et inkluderende, trygt og godt psykososialt barnehagemiljø
- barnehagen og foreldre samarbeider om det forebyggende og holdningsskapende arbeidet
- tydelig ledelse er en forutsetning for å forebygge, avdekke og håndtere krenkende ord og handlinger
- alle ansatte i barnehagen har en handlingsplikt til å undersøke, varsle og gripe inn dersom de får kunnskap eller mistanke om at et barn blir utsatt for krenkende atferd
- barnehagens lokale tiltak og evne til kommunikasjon og samarbeid er avgjørende viktig for at arbeidet skal lykkes

Aktivitetsplikt

Lovendringen innebærer en aktivitetsplikt som krever at barnehagen følger med på hvordan barna har det, og undersøker og setter inn tiltak når personalet har mistanke om at ett eller flere barn ikke har det bra i barnehagen. Barnehagen har plikt til å undersøke saken når foreldre sier ifra, selv om de som jobber i barnehagen er av en annen oppfatning. Det skal lages en skriftlig plan for hvordan barnehagen skal følge opp barnet og foreldrenes bekymring.

Det innføres også en skjerpet aktivitetsplikt ved mistanke om at personalet krenker barn. Alle som arbeider i barnehagen har plikt til å melde fra til barnehagens styrer dersom de har mistanke om, eller kjennskap til, at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. Styrer er ansvarlig for at barnehagen håndterer og følger opp meldingene på en ansvarlig måte.

Barnehagen skal sørge for at barna har det trygt og godt

Alle som jobber i barnehagen, må følge med på at barna har det bra. Hvis en voksen vet om, eller tror at et barn blir mobbet, opplever utenforskap, plaget, eller på andre måter ikke har det bra, skal hun eller han alltid:

- Gripe inn og stoppe krenkelsen med en gang.
- Undersøke hva som har skjedd.
- Sette inn tiltak, og lage en plan for å sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø.
- Melde fra til styrer om situasjonen

Alle ansatte i barnehagen har en plikt til å følge med

Alle ansatte har en plikt til å følge med på hvordan alle barna i barnehagen har det. De skal gripe inn hvis barn utsettes for **krenkelser og mobbing**. Dette kan for eksempel være utestengning fra lek, plaging, mobbing, vold eller diskriminering.

Barnehagen må ha gode rutiner for å følge med, og være til stede for barna.

Hvis du oppdager at et barn ikke har det bra, må du melde fra til styrer i barnehagen. I alvorlige tilfeller må styrer melde fra til barnehageeier. Hva som er et alvorlig tilfelle, vil være en skjønnsmessig vurdering. Eksempler på alvorlige tilfeller er:

- saker som er særlig voldelige
- hvis flere barn er involvert i mobbing eller utestengelse av et barn
- krenkelsene har pågått over lang tid, uten at barnehagen har klart å løse saken

Hvis et barn eller foreldrene til barnet, sier at barnet ikke har det bra, må barnehagen alltid undersøke hva som har skjedd, følge opp foreldrenes bekymring og starte samarbeid om kartlegging og skaffe seg oversikt. Samarbeidet med foreldrene skal følges opp med jevnlig samtaler til man har løst utfordringene som utløste bekymringen.

Hvordan oppdage at et barn ikke har det bra?

- gjennom å snakke med barna (barnesamtaler)
- ansatte ser negative samspill eller fanger opp ensomhet, utenforskap i lek og aktiviteter gjennom dagen.
- barn som omtaler andre barn nedsettende eller diskriminerende
- foreldre som melder fra at det har skjedd vonde eller negative opplevelser i barnehagen
- barn blir innesluttet og passiv i lek og samspill med andre barn
- barn som er utagerende og har en usikker væremåte
- barn som forteller om vonde eller sårende hendelser
- negative endringer i atferd hos enkeltbarn eller i barnehagegruppas sosiale dynamikk.

Noen barn blir stille og trekker seg tilbake i leken, mens andre gir tydelig beskjed når ting blir vanskelige.

Når ansatte mobber

Hvis du kjenner til eller får mistanke om at en annen ansatt mobber, krenker eller utestenger et barn, må du melde fra med en gang til styrer i barnehagen. Dette gjelder også ved vold og trakassering. Styrer skal melde fra til barnehageeier. Tiltak iverksettes umiddelbart med mål om å skaffe seg innsikt i situasjonen, og gjøre tiltak i henhold til lov og forskrifter.

Ansatte har en plikt til å gripe inn

Barnehagen skal ha nulltoleranse mot mobbing. Alle som jobber i barnehagen skal gripe inn med en gang, hvis de ser uønsket adferd. Det kan for eksempel være utestengelse fra lek, mobbing, krenkelser, diskriminering eller en slåsskamp.

Undersøkelsesplikt

Plikten til å undersøke betyr at barnehagen skal undersøke barnets opplevelse. Barnehagen trenger ikke å bevise at et barn har blitt mobbet eller ikke har det bra.

Barnehagen skal finne ut hva som er årsaken til at et barn ikke har det bra. Dette er utgangspunktet for å sette inn de riktige tiltakene, for at barnet skal få et trygt og godt barnehagemiljø.

Barnehagen må lage en plan

Når barnehagens ansatte får kunnskap om/observerer at et barn ikke har det bra i barnehagen, må de lage en skriftlig plan for å sikre at barnet får en trygg barnehagehverdag. I planen skal det stå:

- samarbeid med foreldre
- hvilke problemer som er kartlagt med bakgrunn i observasjoner, samtaler og kartlegging av barnets psykososiale miljø
- hva barnehagen har planlagt som tiltak
- når og hvordan tiltakene skal gjennomføres
- hvem som skal gjennomføre tiltakene
- når tiltakene skal evalueres

Det skal være med en oppsummering av observasjonene og samtalene med barnet til foreldrene.

Det vil variere fra sak til sak hvor mye som skal dokumenteres i den enkelte saken.

Taushetsplikt og behandling av personopplysninger

Alle som jobber i barnehagen har taushetsplikt, og skal behandle personopplysninger i henhold til GDPR lovgivningen.

Definisjon av erting, konflikt, utestengelse og mobbing

Hentet fra Udir

Erte: Å drive ap med. Bevisst å gjøre noe narr av, eller sjenere noen andre fordi man selv synes det er gøy, samtidig som den det angår opplever det motsatte.

Konflikt: En uenighet oppstått på grunn av partenes motstridende interesser. En vanlig uoverensstemmelse er hvor barna er likeverdige parter.

Utestengelse: Når en eller flere ikke får være med i en lek eller aktivitet. Brukes for å beskytte en lek eller aktivitet, eller for maktdemonstrasjon og krenking.

Mobbing: Negative, ondsinnet fysiske eller psykiske/verbale handlinger begått av en eller flere mot en annen som gjentas og foregår over tid. Relasjon som er preget av ubalanse i styrkeforholdet mellom barna. Den som blir utsatt for mobbing har vanskelig for å forsvare og beskytte seg.

Krenkelse: Å vanære, ydmyke, baksnakke og såre noen.

Roller i en erte, utestengelse, krenkelse og mobbesituasjon:

Rollene er mange, og det er viktig at voksne i barnehagen kjenner til de ulike rollene og gripe inn adekvat til den. Den som blir ertet, den/de som ertes, medløperne, tilskuerne, de ansatte og foreldrene. Ansatte har et stort ansvar for å se det hele bildet i samspillet til barna, og konteksten de er i, og deres alder og utviklings stadiet.

Forebyggende arbeid i Læringsverkstedet Humlehaugen DoReMi barnehage

Vi jobber hver dag med å styrke sosial samhandling og relasjonskompetansen til barna. Sosial kompetanse kan defineres som et sett av ferdigheter, kunnskaper og holdninger som det er viktig å beherske ut fra tre forhold:

- å mestre ulike sosiale miljøer
- å etablere og vedlikeholde relasjoner og vennskap
- å øke trivsel og fremme utvikling

Mobbing har dårlige vekstforhold i en barnehage der voksne stadig våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv, samtidig som de styrker alt det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet. (Ingrid Lund i Mobbing i barnehagen, s. 127).

For å forebygge krenking og mobbing i barnehagen må ansatte jobbe aktivt med punktene under:

- Ansatte som tar ansvar for å skape et inkluderende miljø, og løfte frem verdier som toleranse, tillit, aksept for ulikhet, åpenhet og tilgivelse.

- Ansatte som systematisk observerer enkeltbarn og barnegrupper, og tilrettelegger for etablering av gode relasjoner og vennskap
- Gjøre aktiv bruk av små lekegrupper med en voksen hver dag for at alle skal utvikle lekekompetanse.
- Ansatte som jobber systematisk med å styrke barnas sosiale kompetanse og skaper et inkluderende og sterke barnefellesskap.
- Ansatte som kjenner alle barna godt og tilrettelegger aktiviteter slik at alle opplever mestring på sitt nivå.
- Tilstedeværende og tilgjengelige varme voksne som viser alle barna tillit og formidler forventninger til dem på en tydelig måte, slik at barna lett kan forstå hva som er akseptabelt og hva som ikke er lov.
- Ha voksne som kan være barnas veileder i utfordrende relasjoner og situasjoner – noen ganger gå foran som et godt eksempel, andre ganger korrigere, vise, lede og veilede.
- Akseptere og anerkjenne følelser, håndtere følelser og regulere følelsesutbrudd.
- Ha voksne som legger til rette for et rikt og variert fysisk lekemiljø, slik at det stimulerer til god lek og unngår unødige konflikter.
- Engasjerte og aktive ansatte som fokuserer på leken som en viktig arena for utvikling av sosiale ferdigheter.
- Voksne som alltid bekrefter barnas positive ord og handlinger og har kompetanse
- Ansatte som tilrettelegger for et trygt og godt foreldresamarbeid
- Gå gjennom handlingsplanen hver høst og lære opp nyansatte i hvordan vi arbeider for å motvirke mobbing.
- Alltid tenke barnets beste.

Forskjellige modeller, metoder og observasjoner

COS – Circle of security / Trygghetssirkelen

Tilknytning og utforskning henger nøye sammen. Tilknytning er barnets avhengighet og behov for beskyttelse og omsorg. Utforskning er barnets selvstendighet og behov for å undersøke og mestre verden. Trygghetssirkelen består av bevegelse mellom tilknytning og utforskning.

Trygghetssirkelen er en metode for å lære bedre å forstå barnets behov. Det viser seg at barn helt automatisk søker både trygghet i sine foreldre / omsorgspersoner (bruker de som trygg base), og har en naturlig trang til å utforske omgivelsene (dvs. beveger seg bort i fra den trygge basen).

Det er derfor viktig å lære seg å forstå hvor barnet er i trygghetssirkelen, slik at vi gir barnet den tryggheten og støtten som det har behov for.

Relasjoner

Relasjonskompetanse er en viktig ferdighet å utvikle for å få innsikt og forståelse for mellommenneskelige problemstillinger. Overføring av kunnskap til god praksis har stor innvirkning på barnas sosiale, kognitive og emosjonelle utvikling. Derfor er vår kunnskap om ulike former for kommunikasjon, samspill og relasjons-kompetanse viktig for at barns samhandling, vennskap og tilhørighet utvikles i et trygt felleskap hvor alle får mulighet til å bli den beste utgaven av seg selv.

Kompetente voksne med forståelse og respekt for perspektivmangfold og som har evne til å reflektere over egen adferd og handlingsmønster i samspill med barn og kolleger, vil ha gode forutsetninger for å skape en trygg barnehagehverdag med høy pedagogisk kvalitet.

Lekegrupper

Vi legger til rette for små lekegrupper. Det kan være på barns eget initiativ eller det kan være personalet som har organisert gruppene. De voksne er veiledere, lærer barn å leke, tilfører leken nye elementer, arbeider med relasjoner og sosial kompetanse slik at barna mestrer egenledelse i lek og samspill. De voksne kan her fange opp og forebygge atferd som kan utvikles til mobbing.

Observasjoner

Vi bruker forskjellige observasjons-metoder for å kartlegge samspillet mellom barn/barn og barn/voksen. Avhengig av hva vi ønsker å se etter bruker vi praksisfortelling, loggbok, løpende protokoll, relasjonsskjema med farge kryssing, eller «bussen» med venner som skal på tur. En fortelling som barna blir med å lage sammen pedagogen.

Praksishistorier

Vi skriver ned historier fra hverdagen i barnehagen og diskuterer/reflekterer over dem på avdelingsmøter og personalmøter.

Samarbeid mellom barnehage og hjem

Barnehage og hjemmet har et felles ansvar for barna har det bra i barnehagen. Det er viktig å samarbeide med foreldrene i arbeidet med holdninger og verdier. Aktiv medvirkning med foreldre er avgjørende dersom uønsket atferd foregår i barnehagen.

Foreldre må derfor involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner og snakke om tema mobbing, krenkende atferd og forebygging av dette i foreldresamtaler og foreldremøter. Det innebærer også at foreldre blir informert om barnehagens handlingsplan mot mobbing og godt psykososialt barnehagemiljø.

Det å bli sett, møtt, anerkjent og respektert, innebærer gjensidig forpliktelse mellom barnehage og hjem.

Alle barn og foreldre skal oppleve å bli tatt på alvor av personalet. Hvis de kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, skal de bli tatt på alvor.

Foreldre er barnas viktigste rollemodeller og må være gjennomtenkte med hva de sier og uttrykker, når barna er til stede.

Foreldre bidrar til forebyggende arbeid ved å:

- Hils på, snakke med alle barn, invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap.
- Snakke positivt om andre barn, foreldre, personalet og barnehagen.
- Melde fra til barnehagen om det oppdages krenking/erting/mobbing blant barna.
- Gi tilbakemeldinger på barnas trivsel og opplevelser til pedagogene på avdeling.
- Følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen.

RUTINE FOR Å JOBBE MED PSYKOSOSIALT MILJØ PÅ AVDELINGEN OG FOREBYGGING AV MOBBING I BARNEHAGEN

Tiltak	Ansvar	Dato
Barnehagen gjennomgår handlingsplanen, drøfter og dokumenterer planens betydning for barnehagens innhold og hvordan den skal implementeres og inngå som del av det daglige arbeidet.	Styrer	Planleggingsdag i august hevert år
Opplæring og informasjon til alle nyansatte om Læringsverkstedets Handlingsplan for et godt psykososialt barnehagemiljø.	Styrer/ Pedagog	Ved ansettelse
Barn og foreldre informeres om vår Handlingsplan for et godt psykososialt barnehagemiljø, handlingsplan mot mobbing. handlingsplan mot mobbing i barnehagen.	Styrer	Foreldremøte hver høst
Barnehagen vurderer det psykososiale læringsmiljøet (se sjekklister under her).	Styrer og pedagoger	Kontinuerlig arbeid hver dag. Samt strukturert vurdering fire ganger årlig
Personalet vurderer relasjonen til barna (se sjekklister under her).	Pedagog	Kontinuerlig arbeid hver dag. Samt strukturert fire ganger årlig
Barnehagen jobber systematisk med Hjertekulturen, slik at dette er synlig i barnehagens praksis.	Pedagogene	Hver dag
Barnehagen evaluerer arbeidet jevnlig.	Alle	
Personalet har et bevisst fokus på, og kunnskap om betydningen av egen væremåte, kommunikasjon og samarbeidskultur i personalgruppa.	Styrer og alle ansatte	Hver dag og planlagt tema på personalmøter og avdelingsmøter
Barnehagen har gode rutiner for oppfølging av barns trivsel og utvikling.	Styrer/ Pedagog	Refleksjon på avdelingsmøter, fast punkt hvert møte

TILTAKSPLAN VED MOBBING

Det skal gripes inn og tiltak skal igangsettes umiddelbart straks mobbing avdekkes, samt ved levering av behov for å jobbe med en definert gruppe ang. psykososialt miljø.

- Det skal skrives referat fra alle møter.

Avviksmelding gis til styrer	Tiltak	Ansvar	Gjennomført Sign. og dato
Personalet Dersom mobbing er oppdaget skal ped.leder og styrer informeres. Den som har observert mobbing skal beskrive så konkret som mulig.		Den som oppdager mobbingen	
De ansatte på avd. (evt. hele barnehagen) informeres.		Pedagog på sin gruppe. Styrer har overordnet ansvar	
Personalet vurderer hva som er årsak til hendelsen og hva som bidrar til de uønskede hendelsene (evt. gjentas).		Pedagog	
Tiltak settes i gang ut ifra refleksjon i personalgruppen rundt hva som er årsak. Tiltaksplaner lages både for mobber og den som blir mobbet.		Pedagog	
Vurdere behov for bistand fra andre.		Styrer/ Pedagog	
Barna Snakk med de aktuelle barna om det som har skjedd.		Pedagog er ansvarlig på sin avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.	
Be barna komme med forslag til hva som kan gjøres med situasjonen.		Pedagog	
Sammenfatt barnas forslag med det personalet har kommet frem til.		Pedagog	
Foresatte <ul style="list-style-type: none"> • Informere foreldrene. • Foresatte til den som blir mobbet og til den/de som mobber innkalles til et møte der de blir informert og tatt med på råd. (Situasjonsavhengig) 		Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.	
Evaluering Evaluer etter 1 mnd. <ul style="list-style-type: none"> • Samtale med barna. • Skriftlig informasjon eller samtale med foreldrene. • Eventuelt videre tiltak. 		Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.	
Evaluering Evaluer etter 3 mnd. <ul style="list-style-type: none"> • Samtale med barna. 		Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.	

<ul style="list-style-type: none"> • Skriftlig informasjon eller samtale med foreldrene. • Eventuelt videre tiltak. 		
---	--	--

TILTAKSPLAN VED PSYKOSOSIALT ARBEID PÅ AVDELINGEN

Det skal gripes inn og tiltak skal igangsettes umiddelbart straks uønsket atferd (erting, konflikt, utestengelse, biting...) avdekkes på avdelingen.

- Det skal skrives referat fra alle møter.

Avviksmelding gis til styrer	Tiltak	Ansvar	Gjennomført Sign. og dato
Personalet Dersom uønsket atferd oppdaget skal ped.leder og styrer informeres. Den som opplever dette skal beskrive så konkret som mulig.		Den som oppdager uønsket atferd	
De ansatte på avd. informeres.		Pedagog på sin gruppe. Styrer har overordnet ansvar	
Personalet vurderer og reflekterer sammen hva som er årsak til hendelsen og hva som bidrar til de uønskede hendelsene (evt. gjentas).		Pedagog	
Tiltak settes i gang ut ifra refleksjon i personalgruppen rundt hva som er årsak. Tiltaksplaner lages. Bruk hjertekultur heftene som støttmateriell i arbeidet.		Pedagog	
Vurdere behov for bistand fra andre. Som BFT, helsestasjon eller barnevernstjenesten. Vi kan ha intern «beskjeden gjest» som observerer relasjonene og som gir en felles tilbakemelding på punkter som; Relasjon mellom barn - barn Relasjon mellom barn - voksen Barns behov for et rikt leke og læringsmiljø Organisering av dagsrytmen Inndeling i mindre grupper gjennom dagen Aktive voksne Organisering av overgangssituasjoner Samarbeid mellom avdelingene Ledelse og organisering av avdelingen		Styrer/ Pedagog	
Rapport går gjennom med styrer og de på avdeling. Tiltaksplan lages og evalueres etter en måned.			

Humlehaugen DoReMi barnehage

<p>Barna Snakk med de aktuelle barna om det som har skjedd.</p>	<p>Pedagog er ansvarlig på sin avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.</p>	
<p>Be barna komme med forslag til hva som kan gjøres med situasjonen.</p>	<p>Pedagog</p>	
<p>Sammenfatt barnas forslag med det personalet har kommet frem til. Lag gjerne venne-regler og ha prosjekter om vennskap sammen barna.</p>	<p>Pedagog</p>	
<p>Foresatte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informere foreldrene. • Foresatte blir tatt med på råd. (Situasjonsavhengig) 	<p>Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.</p>	
<p>Evaluering Evaluer etter 1 mnd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samtale med barna. • Skriftlig informasjon eller samtale med foreldrene. • Eventuelt videre tiltak. 	<p>Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.</p>	
<p>Evaluering Evaluer etter 3 mnd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samtale med barna. • Skriftlig informasjon eller samtale med foreldrene. • Eventuelt videre tiltak. 	<p>Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.</p>	

REFERAT FRA MØTE

Dato:

Tilstede på møtet var:

Dato for oppfølgingsmøte:

Saksbeskrivelse	Tiltak	Ansvar
underskrift ansatt	underskrift ansatt	
underskrift foreldre	underskrift foreldre	

DE VOKSNES RELASJONER TIL BARN, SJEKKLISTE

Spørsmål	Egen refleksjon
Er jeg anerkjennende og støttende i forhold til <i>alle</i> barnas initiativ?	
Er mitt samspill med barna preget av dialog med åpne spørsmål, eller er det mer beskjeder og kontroll mot enkelte av barna?	
Ser jeg alle barn, eller er det noen som blir oversett? Fyll ut fargekart over din relasjon til barn på avdelingen.	
Er det noen barn jeg stadig gir positiv oppmerksomhet, mens andre i hovedsak får mer negativ oppmerksomhet? (Se fagekart)	
Er det lettere å tro på bestemte barns forklaringer i konflikter enn andres? Hvorfor?	
Griper jeg inn og veileder i konflikter/utestenging, eller er det noen ganger jeg bare overser det? Hvorfor?	
Tar jeg kontakt med <i>alle</i> barna, eller er det noen jeg alltid velger / unngår? Kartlegg hvem man evt. unngår. Begrunn hvorfor. Finn løsning slik at de man evt. unngår opphører.	
Har jeg større tålmodighet med enkelte barn enn andre? Kartlegg hvem man er utålmodig overfor. Finn løsning for å unngå dette.	
Er jeg bevisst forskjellen på humor og ironi?	
Er jeg en god rollemodell for barna? På hvilken måte?	

BARNEHAGENS PSYKOSOSIALE LÆRINGSMILJØ, SJEKKLISTE

Brukes som egenrefleksjon og videre refleksjon i personalgruppen

Spørsmål	Egen refleksjon
Er barnehagens leke- og læringsmiljø preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse og varme, eller preges det av mye erting og kritiske kommentarer til og om hverandre?	
Er barnehagens miljø i hovedsak inkluderende, eller preges det ofte av at barn ekskluderes?	
Er samspillet barna imellom preget av sosiale hierarkier, eller av likeverdighet av hvem som bestemmer og hvem som får være i lek og gruppeaktiviteter?	
Har barnehagen en trygg og god tone preget av humor, spontanitet og glede over hverandres mestring, eller er miljøet preget av prestasjonskrav og konkurrerende holdninger mellom barna?	
Hvordan preges hverdagen til barna av lekende læring, samspill og mestring?	
Har vår barnehage et stimulerende leke- og læringsmiljø med tilstedeværende voksne som støtter og videreutvikler barnas lek ved behov?	
Har alle barna lekekompetanse?	
Har alle barna en venn? Bruk illustrasjon og fortelling med bussen og fortellingen om vennetur.	
Har barna erfaring i å mestre uenighet og konflikter seg imellom?	
Trives barna i vår barnehage?	